

Konsolidácia sídelnej štruktúry na základe dobrovoľného zlučovania obcí prípadová štúdia II.

doc. Ing. Anna Belajová, PhD. – doc. Ing. Marta Hamalová, PhD. – Ing. Milena Majorošová –
Mgr. Ivana Kováčsová - Ing. Stanislav Filip, PhD.

Obsah

- teoretický úvod k problematike,
 - prípadová štúdia č. II. – model spájania obcí.
-

Reforma verejnej správy

- zákon SNR č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení,
 - v priebehu rokov 2002 – 2004 sa uskutočnil rozsiahly prenos kompetencií zo štátnej správy na samosprávu a obce sa stali kompetentnými a relatívne autonómnymi subjektmi výkonu verejnej správy.
-

Stanovenia obecného veľkostného optima podľa Keatinga

- **ekonomická efektívnosť** – pri akej veľkosti môže obec poskytnúť čo najviac služieb s čo najnižšími nákladmi, dosahuje sa ekonómia z rozsahu poskytovaných služieb,
- **demokracia** – aké veľkostné štruktúry obcí môžu najlepšie zabezpečiť rozvoj demokratických inštitútov a primeranú zodpovednosť,
- **distribúcia** - aké štruktúry môžu poskytnúť najrovnomernejšie rozloženie služieb a daňového zaťaženia,
- **rozvoj** – aké štruktúry sú najlepšie vybavené na podporu ekonomického rastu.

Rozdrobenosť sídelnej štruktúry možno riešiť rôznymi prístupmi:

- rešpektovať existujúci stav sídelnej štruktúry, **malým obciam ponechať len nevyhnutný rozsah samosprávnej pôsobnosti,**
- ponechať malým obciam len nevyhnutný rozsah kompetencií a **podstatnú časť služieb delegovať na blízke mesto,**
- zmluvné poskytovanie služieb malým obciam prostredníctvom **kontraktovania** alebo nákupov,
- **diferencovať rozsah obecných funkcií v závislosti od veľkosti obce,**
- **vytvoriť podmienky pre zabezpečovanie služieb prostredníctvom spoločných obecných úradovní,**
- **municipalizácia** je formou konsolidácie malých obcí, ktorá sa využíva najčastejšie na riešenie dilemy medzi prenesenými kompetenciami, a malými obcami.

Spoločné obecné úrady

- od roku 2004,
- „Spoločný obecný úrad predstavuje výkonný orgán, bez právnej subjektivity so zmluvne určeným rozsahom pôsobnosti a jeho účastníkmi sú najmenej dve obce, prípadné mestá“. (Neubauerová, E. 2007)
- fungujú na princípoch: vzájomná výhodnosť, rovnosť, dobrovoľnosť a geografická blízkosť,
- v súčasnosti pôsobí na Slovensku 231 spoločných obecných úradov.

-
- nereprezentuje systémovú a racionálnu formu rozvoja samosprávnej pôsobnosti obcí,
 - ide skôr o prechodný stav, ktorý bol vynútený spoločenskými a politickými podmienkami počas transformácie spoločnosti,
 - uvedená forma spolupráce neprináša očakávané efekty a preto by bolo potrebné pristúpiť k takej forme konsolidácie sídelnej štruktúry, ktorá prinesie zásadnú systémovú a štrukturálnu zmenu sídelnej štruktúry – k municipalizácii.
-

Výskumný projekt Vysokej školy ekonómie a manažmentu verejnej správy v Bratislave „Model komunálnej reformy na Slovensku“

- cieľom projektu je nájsť optimálnu formu konsolidácie sídelnej štruktúry na Slovensku,
- čiastkové štúdie: prípadová štúdia I. (Veľký Krtíš) a prípadová štúdia II. (Nové Mesto nad Váhom)
- indikátory hodnotenia obcí: veľkosť obcí, charakteristika ich obyvateľstva, lokalizácia z pohľadu dopravnej dostupnosti, rozvoj technickej a sociálnej infraštruktúry, volení a výkonní pracovníci samospráv a finančné podmienky.

Cieľom príspevku je:

- zhodnotiť rozvojovú úroveň obcí zapojených do pilotného projektu II, ako aj lokalizačných faktorov ovplyvňujúcich ich rozvoj,
 - identifikovať reálny stav pri poskytovaní služieb obyvateľstvu v obciach,
 - identifikovať faktory, ktoré vyžadujú potrebu zlúčenia obcí do jedného väčšieho samosprávneho celku,
 - poukázať na bariéry zlučovania z pohľadu súčasných samosprávnych predstaviteľov i riešiteľov projektu.
-

Obce zapojené do výskumu

Názov obce	Počet obyvateľov	Katastrálne územie v km ²
Trenčianske Bohuslavice	897	640
Haluzice	65	381
Bošáca	1 371	2 216
Zemianske Podhradie	755	826
Nová Bošáca	1 139	3 400
Spolu	4 227	7 463

Zdroj: vlastné spracovanie

Výsledky výskumu

Obyvateľstvo a doprava

- vývoj počtu obyvateľstva – nepriaznivý, charakteristický úbytkom počtu obyvateľstva, emigrácia mladého obyvateľstva z obcí, výrazné starnutie obyvateľstva,
- lokalizácia obcí vo vzťahu k najbližším mestám – priaznivá,
- obce sú pospájané cestou II. triedy, okrem Trenčianskych Bohuslavíc v obciach absentuje železničná doprava, spojenie iba prostredníctvom autobusovej a automobilovej dopravy.

Úroveň rozvoja infraštruktúry a komunálne služby

- tri z piatich obcí majú vybudovaný vodovod,
 - všetky obce sú plynofikované,
 - ani jedna obec nemá vybudovanú kanalizáciu,
 - zdravotnícke služby zabezpečujú iba 3 obce, obyvatelia ostatných obcí navštevujú lekára v okolitých obciach,
 - vybavenosť zariadeniami sociálnych služieb je iba v obciach Zemianske Podhradie a Nová Bošáca.
-

Volení a výkonní predstavitelia miestnej samosprávy

Názov obce	Úväzok starostu v %	Funkčné obdobie	Počet poslancov
Trenčianske Bohuslavice	100	1	7
Haluzice	50	5	5
Bošáca	100	1	9
Zemianske Podhradie	100	1	7
Nová Bošáca	100	1	7

Zdroj: vlastné spracovanie

Disponibilné finančné prostriedky obcí

Názov obce	Trenčianske Bohuslavice	Zemianske Podhradie	Bošáca	Nová Bošáca	Haluzice	Spolu
Celkové príjmy obcí	788 260	155 201	743 699	861 131	15 838	2 548 291
Celkové príjmy/obyvateľa	878,8	205,6	542,5	756,0	243,7	2382,9
Príjmy bežného rozpočtu z toho:	304 091	124 021	637 636	462 382	15 793	1 528 130
- podielová daň z FO	132 022	76 082	239 452	185 366	6 819	632 922
- miestne dane	45 594	22 238	55 066	42 901	6 085	165 799
Daňová sila obcí	198,01	130,23	214,82	200,41	198,5	743,47

Zdroj: vlastné spracovanie

Dôvody pre zlučovanie obcí:

- obce tvoria relatívne uzatvorený územný celok so susediacimi katastrálnymi územiami a malou vzdialenosťou medzi obcami čo je vhodná pozícia pre riadenie väčšieho územného celku (dopravné prepojenie),
 - malá koncentrácia obyvateľstva v obciach nepriaznivo ovplyvňuje ponuku práce ako aj dopyt po službách a nízku efektívnosť pri zabezpečovaní služieb ako aj nízku efektívnosť využitia obecného majetku,
-

- trvalý úbytok obyvateľstva a výrazné starnutie bude čoraz silnejšie obmedzovať rozvoj obcí a bude vytvárať väčší tlak na zabezpečenie najmä sociálnych služieb, ktoré sú v obciach málo rozvinuté alebo úplne absentujú.
- vyššie príjmy rozpočtu integrovanej obce vytvoria lepšie podmienky tak pre zabezpečenie samosprávnych úloh, ako aj pre investičný rozvoj, pokiaľ sa racionálne sformuluje rozvojová stratégia. Vytvoria sa tiež lepšie podmienky aj pre zabezpečenie komplexných služieb v území a ich vyššiu efektívnosť,

- značná časť výdavkov spojených s činnosťou volených predstaviteľov a výkonných pracovníkov samosprávy a činnosťou piatich obecných úradov by mohla byť presunutá do zabezpečenia tých služieb, ktoré v obciach absentujú, alebo sú málo rozvinuté,
- analyzované obce sa zapojili do pilotného projektu najmä z dôvodu ich vlastnej iniciatívy pre integrovanie sa do jedného amalgamizovaného samosprávneho celku na princípe dobrovoľnosti.

Dôvody proti zlučovaniu obcí:

- absencia poznatkov o efektoch, ktoré sa získavajú z optimálneho rozsahu poskytovaných služieb,
- obava o stratu identity obce a postavenia lídra rozhodujúceho o rozvoji obce,
- nepochopenie potreby zlučovania občanmi a s tým spojená zložitosť práce s obyvateľmi obce,
- absentujúci vecný a finančný motív, ktorý by presvedčil samosprávu i občanov o výhodnosti procesu zlučovania,
- chýbajúca otvorená podpora vlády takejto forme konsolidácie, ktorá by iniciovala diskusiu v odborných kruhoch aj v laickej verejnosti.

Ďakujem za pozornosť
